

RESANDETS LÄTTNADER I BÖN OCH FASTA

Abu al-Mughira berättade för oss; al-Awza'i berättade för oss, från Yahya, från Abu Qilaba, från Abu al-Muhajir, från Abu Umayya al-Ḍamri, som sade: Jag kom till Allahs Sändebud ﷺ efter en resa och hälsade på honom. När jag sedan skulle gå ut, sade han: 'Vänta på måltiden, Abu Umayya.' Jag sade: 'Jag fastar, Allahs Profet.' Han sade: 'Kom, så ska jag berätta för dig om den resande: Allah har lyft av honom fastan och halva bönen.' Abu Muhammad sade: 'Om han vill, fastar han; och om han vill, bryter han fastan.' (*ad-Darimi*)

Hadithen återges genom en stark kedja: Abu al-Mughira → al-Awza'i → Yahya → Abu Qilaba → Abu al-Muhajir → Abu Umayya al-Ḍamri. Abu Umayya berättar att han kom till Profeten ﷺ efter en resa och hälsade på honom. När han skulle gå, bjöd Profeten ﷺ honom att stanna för måltiden. Abu Umayya svarade att han fastade, varpå Profeten ﷺ sade: **"Kom, så ska jag berätta för dig om den resande: Allah har lyft av honom fastan och halva bönen."** Abu Muhammad (en av berättarna i kedjan) kommenterar: **"Om han vill, fastar han; och om han vill, bryter han fastan."**

Hadithen är en av de centrala texterna om *rukhas al-safar* – de lättnader som ges till den resande i islamisk rätt. Den förenar juridisk tydlighet, profetisk pedagogik och en språklig precision som visar hur shari‘a är byggd på både principer och barmhärtighet.

Teologisk analys

1. Resandets lättnader är gudomligt givna, inte bara profetiskt rekommenderade

Profeten ﷺ säger: "Allah har lyft av honom fastan och halva bönen."

- **al-Nawawi** betonar att uttrycket *wada‘a ‘anhu* ("lyft av honom") visar att detta inte är en tillfällig rekommendation, utan en **gudomlig lagstiftning**.
- **Ibn Hajar** förklarar att hadithen visar två separata lättnader:
  1. **Fastan är avlyft** – dvs. det är tillåtet att bryta den.
  2. **Bönen är halverad** – dvs. fyrraksbönerna blir två (qasr).

Detta är en av de tydligaste texterna som kopplar samman fastans lättnad och bönerns förkortning i ett enda uttalande.

2. Lättnaden är en gåva – inte ett straff eller en nedsättning

al-Qurtubi påpekar i sin tafsir att lättnaderna för den resande är uttryck för Guds barmhärtighet, inte för att resenären är "svagare" eller "mindre skyldig". Tvärtom är resan en situation där Gud vill underlätta för människan att fortsätta sin dyrkan utan att brytas ned av svårigheter.

Detta är en viktig teologisk princip: **Shari‘a är byggd på att undanröja svårighet (raf‘ al-haraj)**.

3. Fastan: tillåten att bryta – men inte obligatoriskt att bryta

Abu Muhammads kommentar i slutet – "*Om han vill, fastar han; och om han vill, bryter han fastan*" – visar att:

- Lättnaden är **tillåten**, inte **obligatorisk**.
- Den resande har valfrihet beroende på sin styrka, sin situation och sin förmåga.

Ibn Hajar förklarar att detta är i linje med andra hadither där Profeten ﷺ

fastade under vissa resor och bröt fastan under andra. Det är alltså en flexibel lättnad.

4. Bönen: förkortning är starkare än att bryta fastan

De klassiska lärda skiljer mellan:

- **Fastan:** valfri lättnad (ibland rekommenderad att bryta, ibland rekommenderad att fortsätta).
- **Bönen:** förkortning (qasr) är enligt många lärda **starkare betoning**, och vissa hanafier ser den som obligatorisk.

Hadithens formulering - "halva bönen" - är ett av de tydligaste bevisen för qasr.

Språklig analys

1. "وَضَعَ عَنْهُ" - "har lyft av honom"

Roten *w-d-ʿ* betyder att lägga ned, avlägsna, ta bort en börda.

Språkligt antyder uttrycket:

- att något tidigare var pålagt,
- men att Gud nu tagit bort det i denna specifika situation.

Det är ett starkt uttryck för **gudomlig lättnad**.

2. "نِصْفَ الصَّلَاةِ" - "halva bönen"

Detta är en ovanligt konkret formulering.

- Språkligt betyder det exakt "hälften".
- Juridiskt syftar det på att fyraraksbönerna (zuhr, 'asr, 'isha') blir två.

Ibn Hajar noterar att uttrycket är så tydligt att det lämnar mycket lite utrymme för alternativa tolkningar.

3. "انْتَظِرُ الْغَدَاءَ" - "vänta på måltiden"

al-ghada' syftar på dagens första större måltid (ofta runt förmiddagen).

Språkligt visar detta:

- Profetens ﷺ gästfrihet,
- hans omsorg om resenären,
- och att han inte förväntade sig att en resande skulle fasta.

4. ”إِنِّي صَائِمٌ” - ”jag fastar”

Abu Umayya säger detta med respekt, men Profeten ﷺ korrigerar honom genom att undervisa om resandets lättnad.

Språkligt är det en enkel deklARATION, men i kontexten visar det:

- att följeslagarna ibland fastade under resa,
- och att Profeten ﷺ inte klandrade det, men ville att de skulle känna till lättnaden.

Syntes

Hadithen lär oss flera centrala principer:

1. **Resandets lättnader är gudomligt givna:** fastan är avlyft, och bönen halveras.
2. **Lättnaderna är uttryck för barmhärtighet,** inte för minskad fromhet.
3. **Fastan under resa är valfri:** den resande kan fasta eller bryta fastan beroende på sin situation.
4. **Bönernas förkortning är starkt etablerad** och uttrycks här med ovanlig språklig tydlighet.
5. **Profetens ﷺ pedagogik** visar sig i att han kombinerar gästfrihet, undervisning och praktisk vägledning.
6. **Klassiska lärda** som al-Nawawi, Ibn Hajar och al-Qurtubi använder denna hadith som en grundtext för att förstå resandets lättnader i både bön och fasta.